

Csatai István

A KORSZERŰ LÉGOLTALMI SZERVEZET LÉTREHOZÁSA AZ ÚJABB HÁBORÚS FELKÉSZÜLÉS RÉSZÉKÉNT A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Absztrakt

A harci eszközök fejlődésével Európaszerte nagy figyelem irányult a légoltalmi szervezetek megalakítására, a légitámadások várható veszélyének és a károk megelőzésére és elhárítására. Világszerte, így Magyarországon is, megfogalmazódott az igény a légoltalom megszervezésére. A cikk az első világháború után kialakuló, modern légoltalmi szervezet létrehozását tekinti át.

Kulcsszavak: légoltalom, világháború, polgári védelem

FOUNDING OF THE MODERN AIR DEFENSE ORGANIZATION IN HUNGARY AS PART OF THE WAR PREPARATIONS AFTER THE 1ST WORLD WAR

Absztrakt

With the instruments of war getting more efficient, the attention throughout Europe shifted to the establishment of civil air defense organizations, thus the mitigation of the risks and damages of air strikes. The need for an air defense organization was high worldwide and in Hungary. The article reviews the creation of a modern air defense organization after the First World War.

Keywords: air defense, world war, civil defense

1. BEVEZETÉS

A XX. sz. első éveitől kezdve felgyorsult a harceszközök fejlődése, megjelentek a légi támadó eszközök a hadászati, harcászati bombázó repülő gépek. A légi járművek a háborúban való megjelenése gyökeres változásokat hozott mind az alkalmazott harceljárások, mind a front és a háterszág viszonyában. A hagyományos robbanó, gyújtó és egy-két esetben vegyi, mérgező harcanyaggal töltött bombák megjelenése és harci alkalmazása, örökre megszüntette a „békés háterszág” fogalmát. A légi támadások következtében a háború kiterjedt a háterszágokra is.

A légi-támadóeszközök alkalmazásával a frontoktól távoli, lakott területek polgári lakossága, az ipari üzemek, közlekedési csomópontok, raktárak és egyéb fontos objektumok válhattak az ellenség célpontjaivá.

A húszas évektől kezdve a honvédség vezetése foglalkozott a légierő és a légvédelem, illet a légoltalom kérdéseivel, a légoltalom megszervezése állami feladattá vált. Európa szerte ráirányult a figyelem a légoltalmi szervezetek megalakítására, a légitámadások várható veszélyének és a károk megelőzésére és elhárítására. A világ 51 államában hoztak Lég- és gázvédelmi törvényt, nem feledve az 1915. április 22.-én Ypernél történt vegyi háborút.

Világszerte megfogalmazódott a légoltalom megszervezése. A nemzetközi elveket a vezető európai államokhoz viszonyítva néhány év késéssel követték a gyakorlati megvalósítás első lépései, német, olasz részben francia mintát követve. 1917-ben a Magyar Királyi Honvédelmi Miniszter elrendelte a Légi Figyelő és Riasztó szolgálat megszervezését. Meghatározta a légoltalmi feladatokat: tűzoltás, épületek védelme, a rendfenntartás, segítségnyújtás. Célként jelölte meg a lakosság tájékoztatását, a védekezés érdekében a magatartási szabályok megismerését.

2. A LÉGOLTALMI UTASÍTÁS

A lehetséges háború veszélyének felismerése szülte a hatósági légmentő megalakítását előíró, a légmentőről szóló 1935. XII. Tc., illetve az ennek a végrehajtására kiadott jogszabályt, Légmentő Utasítást. A törvény meghatározta a légmentő fogalmát és vezetési rendszerét, valamint kimondta, hogy a támadást elhárító honi légmentő – aktív légmentő tevékenység – valamint az élet és vagyonbiztonságot oltalmazó – passzív légmentő tevékenység – vezetési rendszerét. Az irányítást a Honvédelmi Miniszter az Országos Légmentő Parancsnokság (OLP) útján végezte, a felkészítés országos szintű feladat volt.

A 1937. december 5.-én megalakult egy országos hálózattal rendelkező önkéntes, civil, társadalmi egyesület a Légmentő Liga, a kosság légmentő szervezése, mozgósítása és különböző feladatok ellátására való kiképzés céljából. Hatósági megbízás alapján átruházott feladatként, jogkörrel látták el a rájuk bízott önvédelmi feladatokat. A Liga fő feladata az ország közigazgatási területén belül a polgári lakosság mozgósítása és tájékoztatása volt. Első ügyvezető elnöke Petróczy István repülő ezredes, az első magyar pilóta, és a repüléstechnikai úttörő volt. *Petróczy ezredes nagy érdeme, hogy pontosan érzékelte és felismerte a háború előszelét. Tudatosította, hogy békében föl kell készíteni az egész lakosságot a védekezésre, az önvédelemre.*

Darányi Kálmán miniszterelnök 1938. március 5.-én meghirdetett Győri programja, törvénybe iktatása révén a honvédelem átfogó gyors fejlesztésének terve volt, mely rendelkezett a lakosság ez irányú védelméről, a hatósági légmentő megszervezéséről. A honvédelemről szóló 1939. évi II. törvénycikk komoly lendületet adott a Légmentő tevékenységének azzal, hogy szabályozta a légmentő célját, légmentő szervezését, átértékelte és újraszabályozta állampolgárok honvédelmi kötelezettségét. (14-70 év)

A törvénycikk a légmentő szervezetének három alapvető területét határozta meg. **Ezek voltak:**

A hatósági légmentő, az államigazgatási szervekre épült. Az irányító szervek mellett a különböző károk szakszerű elhárítása, illetve csökkentése érdekében településenként – a

veszélyeztetettségnek megfelelő – rendfenntartó, műszaki-mentő, óvóhelyi, elsötétítő, gázvédelmi és álcázó segélyosztásokat szerveztek.

Üzemi légoltalom, célja az üzemeket (ipartelepek, mezőgazdasági üzemek,) fenyegető légitámadás várható helyszínén a felkészítő munka megszervezése és végrehajtása, működéshez szükséges óvóhelyek rendbehozatala, korszerűsítése, új óvóhelyek építése, berendezése és fenntartása volt.

Lakóházi illetve települési önvédelmi csoportok. A törvény értelmében a légoltalmi szolgálatra kötelezett egyénekből házi légoltalmi csoportot kellett kialakítani. A légoltalmi őrsek láttál el házon belül a legegyszerűbb tűzoltó, mentő, az elsősegély, a műszaki és gáztalanító munkálatokat.

A szervezet tagjai: parancsnok és pk. h. tűzoltó őr, mentő őr, riasztó ügyeletes, hírvivő.

3. AZ ORSZÁGOS LÉGOLTALOM

Az országosan szerveződő légoltalom mind területileg, mind szervezeti felépítését tekintve átfogta az egész országot 1935-től gyors ütemben készült a légoltalom a háborús feladatokra. Úgy vélték, hogy a veszélyhelyzetek leküzdése megfelelő kiképzéssel bárki által megvalósítható és leküzdhető lesz. Az alapfeladatokról minden egyes lakóházban gondoskodni kellett, mivel ezek alkották az önvédelem alapjait, de figyelemmel kellett lenni a helyi sajátosságokra.

A honvédelemről szóló 1939. évi II. tc. pontosan előírta a lakóházak és lakóházcsoportok légoltalmának kiépítését, különféle berendezési tárgyak, felszerelések beszerzését, lakók kiképzését és a kiképzés tananyagát.

A lakóházi légoltalmi szervezet célja a légoltalom szervezetének kiépítése mellett a légoltalmi ismeretek tanítása, óvóhelyek építése és az önmentés volt.

Az önvédelmi csoportok, hatósági szervezetek előtt megfogalmazódott, hogy a légoltalom előtt álló feladatokat csak tervszerűen, jól képzett szervezetek képesek végrehajtani.

Ezen kiképzési feladatok voltak a riasztás, óvóhelyvédelem, elsötétítési gyakorlat, elsősegélynyújtás, légoltalmi őrség házon belüli gyakorlata.

A Légoltalmi Liga törekedett arra, hogy társadalom minél szélesebb rétegeihez eljuttassa a légoltalommal kapcsolatos legszükségesebb ismereteket. Rendszeres gyakorlatokat, továbbképző előadásokat tartottak ahol a települések riasztási, elsötétítési, óvóhelyi magatartási szabályait, tűzvédelmi feladatokat és az elsősegélynyújtást tárgyalták. Az egész kiképzési rendszert átfogó, tervszerű, a kor követelményeihez alkalmazkodó kiképzési program készült.

Így érték el, hogy egy jól felkészített légoltalmi szervezet a II. világháború éveiben példamutató fegyelmezettséggel és a hiányos felszerelés ellenére is igen jó hatékonysággal dolgozott a különböző szakterületeken. Úgy vélték, hogy a veszélyhelyzetek leküzdése megfelelő kiképzéssel bárki által megvalósítható és leküzdhető lesz.

A korszerű elvek alapján kialakított, differenciált formákban megvalósuló, gyakorlatorientált képzés nagy erénye volt, hogy az egész társadalmat kortól, nemtől foglalkozástól függetlenül átfogta, és a legfontosabb ismereteket, a legkönnyebben elsajátítható formában közölte.

Valamennyi képzési forma, nagy figyelmet fordított a gyakorlati tevékenységre, az elsajátított ismeretek rutinszerű alkalmazására.

Gyakorlatias, rendszeres után képzés, továbbképzés, során a légi háború legújabb jelenségeit és a védekezés legkorszerűbb megoldásait sajátították el a polgárok.

A gyakorlatok végzése fegyelmezett, körültekintő és határozott gyors munkára serkentette a szervezetbe beosztottakat. Az elméleti és gyakorlati képzéseken tanultak céltudatos összefoglalása, kiemelte azokat a következményeket, melyek a gyakorlati készséget fejlesztették.

A lakosság felkészítését a légoltalmi kiképzések során alkalmazott módszerek felhasználásával, mentő munkák végrehajtásának begyakorlása segítségével hajtották végre. Jogszabály

szabályozta a légoltalmi szolgálatokba beosztott végrehajtó személyzet, és a külön feladattal nem rendelkező lakosság megfelelő felkészítésének, oktatásának biztosítását.

Mi tette korszerűvé a szervezetek tevékenységét?

- Tudatosodott az állampolgárokban, hogy a légoltalom előtt álló feladatokat tervszerűen, csak jól képzett szervezetek képesek végrehajtani.
- Kiképzések során a szervezet tagjai törekedtek arra, hogy bonyolult kárhelyzetről megfelelő ismeretet szerezzenek, így alkalmassá váljanak a légoltalmi feladatok önálló ellátására.
- Magas szinten bántak a technikai eszközökkel, egyéni felszerelésekkel.
- A lakóházak, vagy házcsoportok lakóiba tudatosult, ha a pusztulástól meg akartak menekülni, saját maguknak kell felkészülnie és gondoskodni az önvédelemről.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

Légoltalmi Liga tagjainak felvilágosító, és aktív munkájának, valamint a polgári lakosság érett viselkedésének, köszönhetően sikerült a polgárokat a légoltalom létfontosságú ügyének megnyerni, és egy korszerű légoltalmi szervezetet létrehozni az újabb háborús felkészülés részeként.

Csatai István ny. pv. alezredes, pv tanácsos

elnök, Magyar Polgári Védelmi Tudományos Egyesület

csatai.istvan946@gmail.com